

УДК 378.147:81'243:005.963.1:63

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8\(13\)-116-125](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-8(13)-116-125)

Лазарєв Олег Вячеславович кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов, Уманський національний університет садівництва, вул. Інститутська, 1, м. Умань, 20305, тел.: (04744) 3-20-50, <https://orcid.org/0000-0003-0557-3919>

Комісаренко Наталія Олександрівна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов, Уманський національний університет садівництва, вул. Інститутська, 1, м. Умань, 20305, тел.: (04744) 3-20-50, <https://orcid.org/0000-0002-1669-4364>

Фернос Юлія Іванівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та іноземних мов, Уманський національний університет садівництва, вул. Інститутська, 1, м. Умань, 20305, тел.: (04744) 3-20-50, <https://orcid.org/0000-0002-5157-7702>

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АГРАРНОМУ ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У роботі розглядається професійно-орієнтований підхід у викладанні іноземної мови у процесі підготовки майбутнього фахівця аграрного профілю із урахуванням вимог до нього у сучасних умовах економічного та соціального розвитку суспільства, а також можливість актуалізації цих вимог у сучасній кваліфікаційній характеристиці фахівця в освітньому стандарті. Сучасні кваліфікаційні характеристики фахівця, тобто існуюча модель, найбільш повно задовольняє лише професійні вимоги, в основному соціально-психологічні, але не у повній мірі забезпечують розвиток особистісних та творчих якостей. І це цілком зрозуміло: професійна і соціально-психологічна підготовка фахівців здійснюється в основному через вивчення відповідних дисциплін та в активній навчально-пізнавальній діяльності студентів, яка повною мірою актуалізується у вищій школі. В умовах професійно-орієнтованої освіти особистість вільна і несе особисту відповідальність за професійний вибір. Вона йде шляхом саморозвитку, самореалізації та самовизначення. Проблема полягає у розвитку особистісних і творчих якостей молодого фахівця. Труднощі вирішення цієї проблеми пов'язані з тим, що жоден, навіть найбільш гармонійний, освітній процес не може гарантувати вироблення цих якостей. Людину можна навчити ремеслу, дати знання, можна навіть змусити бути моральною, можна врешті навчити методам творчості, однак ці педагогічні хитрощі на зможуть зробити зазначені здатності внутрішнім природним надбанням особистості, тобто

іманентним. Тому що прояв цих якостей є не лише соціально-педагогічним процесом, адже він багато у чому зумовлений біологічними та психологічними факторами, тобто з'являються ще на генетичному рівні розвитку індивіда. Тому важливу місію в закладі аграрної освіти виконують саме гуманітарні дисципліни. Їхня ефективність у формуванні компетентного фахівця аграрної сфери, на нашу думку, полягає в реалізації професійно-орієнтованого підходу, зокрема, в процесі вивчення іноземних мов. Підготовка фахівців, чії професійні та особистісні якості отримують попит на ринку праці, – головна мета закладів вищої освіти.

Ключові слова: викладання іноземної мови, професійно-орієнтований підхід, майбутній фахівець аграрного профілю, компетентність, заклад вищої освіти.

Lazariev Oleh Vyacheslavovych Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Uman National University of Horticulture, Instytutska St., 1, Uman, 20305, tel.: (04744) 3-20-50, <https://orcid.org/0000-0003-0557-3919>

Komisarenko Nataliia Oleksandrivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Uman National University of Horticulture, Instytutska St., 1, Uman, 20305, tel.: (04744) 3-20-50, <https://orcid.org/0000-0002-1669-4364>

Fernos Yuliia Ivanivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Ukrainian and Foreign Languages, Uman National University of Horticulture, Instytutska St., 1, Uman, 20305, tel.: (04744) 3-20-50, <https://orcid.org/0000-0002-5157-7702>

PROFESSIONALLY-ORIENTED APPROACH IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN AGRICULTURAL INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

Astract. The paper considers a professionally-oriented approach used for teaching a foreign language in the process of preparing a future agriculture professional, from the standpoint of requirements a specialist meets in modern economic and social development, as well as the possibility of updating these requirements in modern qualifications in the educational standard. Modern qualification characteristics of a specialist, that is, the existing model, most fully satisfies only professional requirements, mainly socio-psychological, but does not fully ensure the development of personal and creative qualities. And this is quite understandable as professional and socio-psychological training of specialists is carried out mainly through the study of major disciplines and during the active

educational and cognitive activities of students, which are fully actualized in higher education. In the context of vocational education, the individual is free and bears personal responsibility for professional choices. It follows the path of self-development, self-realization and self-determination. The problem is the development of personal and creative qualities of a young specialist. The difficulty in solving this problem is that no educational process, even the most harmonious, can guarantee the development of these qualities. A person can be taught a trade, given knowledge, one can even be forced to be moral, one can finally be taught the methods of creativity, but no pedagogical tricks can make these abilities an internal natural property of a person, that is, immanent. This is because the manifestation of these qualities is not only a socio-pedagogical process, it is largely due to biological and psychological factors, that is, they appear at the genetic level of an individual's development. Therefore, it is the humanities that perform an important mission in the institution of agricultural education. And their effectiveness in the formation of a competent specialist in the agricultural sector, in our opinion, lies in the implementation of a professionally-oriented approach, in particular, in the process of learning foreign languages. The training of specialists whose professional and personal qualities will be in demand in the labor market is the main goal of higher educational institution.

Keywords: foreign language teaching, professionally-oriented approach, future agriculture professional, competence, higher educational institution.

Постановка проблеми. Система освіти залежить від соціально-економічного розвитку країни та її політичного устрою. Колосальні зміни в Україні ставлять систему вищої освіти перед необхідністю переосмислення її цілей, завдань і змісту. Випускники університетів, майбутні фахівці займуть ключові місця у політиці, економіці, науці та культурі. Вже протягом студентських років вони набувають навичок не тільки професійної, а й соціальної мобільності. Соціалізація особистості, розвиток її самосвідомості здійснюються як у спілкуванні, так і у діяльності. Ефективна соціалізація може бути реалізована у спільній діяльності та у певному культурному середовищі. Без діяльнісного пізнання не може бути повноцінної особистості, оскільки індивідуальність формується у процесі індивідуального стилю діяльності.

Головною ідеєю психології є ідея про те, що особистість формується, перш за все, у процесі соціальної діяльності. Відображенням цієї діяльності є соціальна свідомість людини. Зміст особистісно-орієнтованої освіти включає все, що потрібно людині для формування та розвитку власної особистості, тобто спрямованість на задоволення потреб власного буття, особистого існування, вільний вибір світогляду, дій, вчинків, позицій та справи життя – професії.

Професійно-орієнтований підхід впливає на всі компоненти системи вищої освіти України і на весь процес освіти загалом. Спонукає до створення сприятливого для професійного становлення студента освітнього середовища.

У процесі переходу суспільства на якісно новий рівень змінюється провідний соціальний тип особистості, як і сам характер людських відносин, їхні ціннісні орієнтації тощо. В умовах плюралізму форм соціального життя об'єктивно пробивають собі дорогу найбільш життєздатні тенденції. Починає формуватися нова модель життєдіяльності, у центрі якої знаходиться особистість, здатна швидко орієнтуватися в мінливих обставинах і відкидає жорстко запрограмовану поведінку у фіксованій системі координат. А ось варіативність ситуацій прямо зумовлює підвищення соціального типу, більш адекватно відповідає вимогам часу. Для нього характерна ініціатива, освіченість, професіоналізм, опора на власні сили. На рівні ЗВО освіти можна розглядати як процес надання освітньої послуги щодо набуття майбутньої професії. Це своєрідна, специфічна послуга, однак вона дозволяє використовувати відпрацьовані механізми її аналізу та управління якістю. Головна мета держави у забезпеченні освітнього процесу в умовах ринкової економіки – підвищувати культурний, моральний рівень суспільства шляхом виховання зрілих, активних, всебічно розвинених членів суспільства, що володіють почуттям патріотизму, інтелектуальним потенціалом при умові потрібного рівня фахової компетентності.

Головний запит сучасних підприємств – потреба отримати фахівця, який із мінімальними для підприємства витратами зміг би включитися у виробничий процес. Які можливості існують у майбутнього фахівця оцінити якість своєї підготовки? Завдання можна вирішити двома шляхами: перший – це звернутися до загальноосвітнього стандарту, де в загальних рисах розписані вимоги до рівня підготовки фахівця; однак можна припустити, що через специфіку надання освітньої послуги, коли її результат залежить від зусиль двох сторін: тієї, яка надає послугу, і яка споживає послугу, провести контроль відповідності фактичного рівня навченості до вимог стандарту можна, ймовірно, шляхом статистичної обробки результатів обстеження великої вибірки студентів. Другий шлях – коли випускник будь-якого ЗВО на собі випробовує ступінь затребуваності певної спеціальності. Система якості сприяє введенню у практику ЗВО постійної оцінки та визначення рівня задоволеності студентів. Якість підготовки фахівця нерозривно пов'язана з відповідністю його практичної діяльності до очікувань суспільства та з вимогами професійного середовища. Об'єктивна потреба суспільства у творчій, самодостатній особистості випускника ЗВО; необхідність у виробленні методик професійно-орієнтованого навчання іноземних мов, як фактора формування комунікативної та фахової компетентності у глобалізованому світі зумовили актуальність цієї роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання професійно-орієнтованого навчання почало цікавити учених ще наприкінці ХХ ст. Так, Сагатовський В. М. вбачав сенс професійно-особистісного становлення майбутнього фахівця у постійному вдосконаленні освіти, у пошуках відповіді

на одвічні питання виховання та сенсу життя, у тому, щоб відходити від спокуси спокою та байдужості, у прагненні бути інтелігентною людиною, як би складно це не було. Інтелігентній людині потрібен не просто розум, а і мудрість, які відповідають складностям сучасної епохи, як «синтез вихідної правди світогляду і філософської рефлексії». Це допоможе майбутньому фахівцю не йти від питань «побуту та буття», знаходити «золотий перетин» між духовним і матеріальним, брати на себе відповідальність за свої ідеї, «бути діяльним учасником своїх істин» [1].

Не дивлячись на те, що поняття професійно-орієнтованого навчання не є новим, сучасні дослідники знаходять нові аспекти дослідження професійно-орієнтованого навчання іноземної мови. Сьогодні науковців все більше цікавить професійно-орієнтоване навчання студентів немовних закладів вищої освіти, таких як військових закладів (Брик Т.О., Григорова І.Г.) [2], технічних закладів (Калініченко Л., Ломакіна М.) [3], немовних спеціальностей ЗВО (Кецик-Зінченко У. В.) [4], закладів економічного профілю (Турсунова У., Ібадуллаєва У.) [5], фахівців художньо-педагогічних спеціальностей (Павленкович О.В.) [6] тощо.

Метою статті визначено: обґрунтувати та довести необхідність та ефективність професійно-орієнтованого підходу при викладанні іноземної мови для майбутніх фахівців аграрного профілю.

Виклад основного матеріалу. Будь-якій професійній логіці передує система світоглядних образів. Ці образи можуть і повинні надавати стимулюючий і мотиваційний вплив на майбутнього фахівця. У 90-х роках термін «спеціаліст» став часто сусідити з поняттям «ділова людина». Високу цінність отримує система понять: «успіх» – «успіх у справі».

Згідно з даними соціологічного опитування, на питання якою повинна бути сучасна ділова людина студенти відповідали: вона повинна володіти високим професіоналізмом, працездатністю, готовністю до ризику та принциповістю. Сьогодні відношення до отримання вищої освіти стає більш прагматичним, серед студентів зростає розуміння необхідності знання рідної та іноземних мов, уміння працювати з комп'ютерами, володіння мистецтвом менеджменту – усім тим, що дасть їм можливість конкурувати на ринку праці. Сучасна ситуація така, що «вимагає від фахівця високих адаптивних здібностей, які у складних умовах часом мають навіть більше значення, ніж професійна компетентність», – пише Курлов А. Б. [7].

Минула імперсько-радянська модель всебічно розвиненої особистості не акцентувала увагу на розвиткові особистісних властивостей, індивідуальності людини, більш того, ставилася зворотна мета – усунути індивідуальні особливості. І, як наслідок, уже на початку 90-х років у структурі життєвих орієнтацій молодих людей, орієнтація на всебічний розвиток особистості починає займати не найостанніше, але і не найголовніше місце.

Цікаві у цьому відношенні роздуми Керка Ректора, американського аналітика, який ділиться тим, яке враження справили на нього українські бізнесмени, і чим вони відрізняються від американських. «По суті, – пише він, – всі люди однакові у тому, що вони хочуть успіху та благополуччя. Але якщо говорити про різницю, то вона полягає у різному мисленні, різних ментальних установках. У США бізнесмени не мають проблем із можливістю самовираження, воно виховується з дитинства. В Україні самовираження сприймається як самоствердження, егоїзм у негативному сенсі» [8]. Керк Ректор вважає, що займаючись улюбленою справою, у цьому випадку бізнесом, людина отримує можливість використовувати свій потенціал, реалізувати та відчувати своє я.

Дані соціологічних досліджень за останні роки доводять, що зростає значимість в очах студентів якісної освіти, що забезпечує конкурентність випускників, ці дані говорять про те, що нове покоління українців обирає «успіх через освіту».

Якими параметрами можна позначити якість підготовки фахівців у ЗВО? Які структурні і змістовні складові якості освіти в умовах динамічно мінливої соціальної, технологічної та інформаційної реальності?

Дослідниця Абдуліна О. пропонує наступні чинники, від яких залежить якість професійної підготовки фахівців: якість освіти визначається «вихідним матеріалом» – рівнем знань, умінь і навичок студентів; синхронністю взаємодії середньої та вищої школи; наступністю рівнів професійної освіти; якістю навчальних програм, підручників і посібників, методологічним супроводом (забезпеченням) і самим рівнем викладання; забезпеченістю матеріально-технічного оснащення навчального процесу; якістю навчального процесу – професійним рівнем викладача, що підтримується безперервним самоосвітою та підвищенням кваліфікації, науково-пошуковою та інноваційною діяльністю; організацією навчального процесу та управління діяльністю ЗВО, що забезпечують студенту умови та можливості отримати максимальний обсяг високоякісних і добре засвоєних знань; підготовкою студентів до «виживання» на ринку праці; здатністю випускників – фахівців певного профілю та рівня кваліфікації – створювати ситуації «самопотрібності», готувати робочі місця «для себе», самостійно управляти власним вибором дії та знаходити сферу застосування своїх професійних якостей; затребуваністю – багаторівневим соціальним замовленням на фахівців: державною, регіональною, міжвідомчою, соціально-груповою, особистісною, глобальною (міжнародною); відповідністю якості підготовки фахівців світовим стандартам.

Якісна підготовка передбачає: глибоке занурення у предметну область знань, оволодіння способами «проникнення» у досліджувану сферу пізнання; формування механізму внутрішньої потреби та наростаючого інтересу до пізнання невідомого; вивчення мотивації до творчого характеру викладання та

навчання; визначення стимулів, які формують навички та вміння самостійної роботи студентів [9].

Кінельов В. Г. стверджує, що у підготовці фахівців із вищою освітою потрібно враховувати дві протилежні тенденції – фундаментальну і професійну, які, однак, повинні доповнювати одна одну. Придбані фундаментальні знання можуть знайти корисний вихід у практичній діяльності лише за умови певного рівня професіоналізму. І навпаки, процес професіоналізму може зупинитися, якщо не вистачає фундаментальної підготовки [10]. Необхідні аспекти такої підготовки мають довготривалий вплив на розвиток фахівця, – зазначає Шадриков В. Д. Є не тільки теоретичні знання із тих чи інших навчальних дисциплін, а й вплив цих дисциплін на розвиток професійно важливих якостей [11]. Такими, безумовно, є не лише особистісні властивості. Багато що залежить від того, про які професії та спеціальності йдеться. Так, для деяких видів діяльності важливі властивості нервової системи (деякі види праці в екстремальних умовах – професії 2-го типу, за Гуревич К. М.). Однак для більшості фахівців із вищою освітою важливо враховувати саме особистісні якості. У них сконцентований потенціал людини, своєрідно узагальнена вся її життєдіяльність, акумульована життєвим досвідом. Тому розвиток особистості у процесі освіти слід розглядати як суттєвий аспект її фундаменталізації [12].

Безглуздо шукати якийсь універсальний набір найвагоміших властивостей випускників ЗВО і майбутніх фахівців: кожен висококваліфікований фахівець є багатограним з точки зору вимог до працівника. У цьому випадку система цих властивостей своєрідна для різних професій. За даними досліджень, проведених Коссовим Б. та Гуртовим Е., існує сукупність 18 двополюсних особистісних властивостей, різна системна організація яких здатна задовільно диференціювати думки експертів-професіоналів про вимоги до представників різних типів професійної діяльності. Таким чином, у розвитку особистості фахівця риси фундаменталізації та професіоналізації освіти представлені діалектично [13].

Питання про те, яким чином різні навчальні дисципліни сприяють розвитку особистості є актуальними з точки зору проблем науково-методичного забезпечення системи освіти та моніторингу її стану. За даними досліджень, проведених за методикою ПОГН (порівняння оцінок гуманітарних наук), важливу функцію у ЗВО значною мірою виконують гуманітарні дисципліни, зокрема, педагогіка та психологія [14].

Можна бачити як співвідносяться між собою, на думку студентів, об'єкти впливу навчальних дисциплін – властивості особистості, фундаментальність освіти та інші ознаки. Актуальність навчальної дисципліни, напряму підготовки фахівця у теперішній час у ряді випадків усвідомлюється і високо оцінюється студентами, сьогодні вони віддають перевагу професіям, пов'язаним з економікою, юриспруденцією та знанням іноземної мови. Однак, нерідко вибір спеціальності є інерцією мислення абітурієнта. Прикладом може служити

наявний з недавніх пір бум абітурієнтського попиту на фінансово-економічні та юридичні спеціальності. Тим часом ринок праці тут вже досить насичений. Проте абітурієнти вперто проявляють інтерес саме до них. Чітке уявлення про різні сторони майбутньої роботи і про рівень своєї підготовки до неї багато в чому визначає стійкість мотивів студентів і ступінь їх реалізації.

Очевидно, слід погодитися з лінією Петрової Т. Е., яка стверджує, що позначається й зміна соціального складу студентів: «...з появою «комерційного» набору на лаву ЗВО прийшли забезпечені, впевнені у правильності вибору спеціальності та у своїх здібностях молоді люди» [15]. Які ж цілі майбутньої професійної діяльності є для студентів пріоритетними у теперішній час? На перше місце ставляться мотиви заробітної плати та самореалізації, підвищення пізнавально-творчого рівня і професійної компетентності фахівця. Як вказує Хайруллін Ф. Г., молоді люди вважають, що зараз з'явилося більше можливостей використовувати свої знання і здібності [16].

Висновки. Таким чином, складовими життєвого успіху, поряд з хорошою освітою і підприємливістю, студенти вважають здібності, які у вмілому виборі спеціальності під час навчання у ЗВО можуть забезпечити особистості міцний фундамент постійного саморозвитку та самовдосконалення з метою успішного існування у соціально-економічній реальності, що динамічно змінюється.

Як відомо, процес соціалізації розгортається послідовно, відповідно до психофізіологічного розвитку людини, і відбувається протягом усього її життя, але особливо активно в юнацькі роки, тобто у період навчання у коледжі чи ЗВО. Студентська пора – той сприятливий період, коли індивід, вже маючи уявлення про певні культурні норми суспільства, і, усвідомлюючи себе як особистість зі своїми інтересами, вподобаннями та цінностями, відкритий для збалансування інтеграції у систему суспільних відносин. Соціалізація особистості, розглянута з точки зору освоєння соціального досвіду в умовах його цілеспрямованої, спеціалізованої організації, якою і є навчання у ЗВО, проявляється як сукупність усіх освітніх впливів. Саме освіта, долучає молодих людей до життя у суспільстві шляхом передачі йому системи цінностей, знань і навичок.

Формування фахівців, чиї професійні та особистісні якості отримають попит на ринку праці, – головна мета закладів вищої освіти. Що стосується підготовки фахівця аграрної сфери, то він має володіти іноземною мовою на рівні своїх професійних знань. Професійна компетентність сучасного фахівця залежить від рівня розуміння відповідальності за власні дії. Отже, сучасний погляд на природу компетенцій акцентує увагу дослідників і практиків на особистісному розвитку майбутніх фахівців. Критеріями якості лінгвістичної освіти є різні рівні компетентності у володінні іноземними мовами.

Література:

1. Сагатовский В. Н. Философия развивающейся гармонии. / В.Н. Сагатовский. – СПб, 1999.
2. Брик Т.О.. Особливості професійно орієнтованого навчання іноземній мові курсантів військових закладів вищої освіти / Т.О. Брик, І.Г. Григорова // Наукові записки кафедри педагогіки. Випуск 42. – Харків, 2018. – С. 33-39.

3. Калініченко Л. Засоби модернізації змісту професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів технічних закладів / Л. Калініченко, М. Ломакіна // Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки: зб. наук. пр. / [редкол.: Т.С. Плачинда (голов.ред.) та ін.]. Кропивницький: КЛА НАУ, 2017. – Вип. 1. – С. 413-418.

4. Кецик-Зінченко У. В. Особливості професійно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей / У. В. Кецик-Зінченко // *Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал*. – 2019. – №9 (176) вересень 2019 – С. 101-106.

5. Турсунова У. Механізми розвитку професійно-орієнтованих комунікативних навчальних у майбутніх економістів (в процесі вивчення англійської мови) / У. Турсунова, У. Ібадуллаєва // *Бюллетень науки і практики*. – Т. 7. – №6. – 2021 – С. 499-504.

6. Pavlenkovich O.V. Professionally-oriented approach in the preparation of students of artistic and pedagogical specialties SHS Web of Conferences; Les Ulis, Vol. 87, (2020). DOI:10.1051/shsconf/20208700058

7. Курлов А. Б. Эффективность и качество инженерной подготовки как социальная проблема: автореф. дисс. докт. социолог, наук / А. Б. Курлов. – *Уфа, 1994*. – 36 с.

8. Кёрк Ректор. Путь к себе / Ректор Кёрк. – № 2–3, 1993. – М.: Изд-во Пресса.

9. Абдулина О. Мониторинг качества профессиональной подготовки / О. Абдулина // *Высшее образование*. – 1998. – № 3. – С. 33–35.

10. Кинелев В. Г. Университетское образование: его настоящее и будущее / В. Г. Кинелев // *Magister*. – 1995. – №3. – С. 20-31.

11. Шадриков В. Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности / В. Д. Шадриков. – М.: Наука, 1982. – 185 с.

12. Коссов Б. Б. Обобщенность содержания высшего образования как фактор его развития / Б. Б. Коссов // *Вопросы психологии*. – 1995. – № 6. – С.9-19.

13. Коссов Б. Б. Построение личностных специалистов с высшим техническим образованием / Б. Б. Коссов // Научно-исследовательский институт высшего образования, научные отчеты. – М., 1994.

14. Гуманитарные дисциплины и становление личности / Б. Коссов, В. Виноградов, В. Гуртова, И. Добродеева // *Высшее образование*. – 1997. – №4. – С. 61–63.

15. Петрова Г. Э. Институт высшей школы в социальной системе общества: автореф. дисс. на соиск. научн. степени канд. соц. наук : спец. 22.00.06 «Социология культуры, образования и науки» / Г. Э. Петрова. – С.-Пб., 1993. – 18с.

16. Хайруллин Ф. Г. Некоторые проблемы формирования профессиональных интересов молодежи / Ф. Г. Хайруллин // *Мотивация жизнедеятельности студента*. – Каунас, 1971. – С.125-130

References:

1. Sahatovsky, V. N. (1999). *Filosofiya razvivayushcheysya garmonii [Philosophy of developing harmony]*. S.-Pb. [In Russian].

2. Bryk, T.O., & Hryhorova, I.H. (2018). Osoblyvosti profesiino orientovanoho navchannia inozemnoi movi kursantiv viiskovykh zakladiv vyshchoi osvity [Features of professionally oriented teaching of a foreign language to cadets of military institutions of higher education]. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky – The scientific Notes of the Pedagogical Department*, 42, (pp. 33-39). Kharkiv [In Ukrainian].

3. Kalinichenko, L., & Lomakina, M. (2017). Zasoby modernizatsii zmistu profesiino-orientovanoho navchannia inozemnoi movy studentiv tekhnichnykh zakladiv [Means of modernization of the content of professionally-oriented foreign language teaching of students of technical institutions]. *Naukovyi visnyk Lotnoi akademii – Scientific Bulletin of the Flight Academy. Series: Pedagogical sciences: collection of scientific papers. (Vols.1)*, (pp. 413-418). Kropyvnytskyi: KLA NAU [In Ukrainian].

4. Ketsyk-Zinchenko, U. V. (2019). Osoblyvosti profesiino-orientovanoho navchannia inozemnoi movy studentiv nemovnykh spetsialnostei [Features of professionally-oriented foreign language teaching of students of non-language specialties]. *Molod i rynek. Shchomisiachnyi naukovo-pedahohichnyi zhurnal – Youth and market. Monthly scientific and pedagogical journal*, 9 (176), 101-106 [In Ukrainian].
5. Tursunova, U., & Ibadullaeva, U. (2021). Mehanizmy razvitiya professionalno-orientirovannyih kommunikativnyih navyikov u buduschih ekonomistov (v protsesse izucheniya angliyskogo yazyika) [PROFESSIONALLY ORIENTED COMMUNICATION SKILLS DEVELOPMENT MECHANISMS FOR FUTURE ECONOMISTS (IN THE PROCESS OF LEARNING ENGLISH)]. *Byulleten nauki i praktiki – Bulletin of Science and Practice*, 7 (6), 499-504 [In Russian].
6. Pavlenkovich, O.B. (2020). Professionally-oriented approach in the preparation of students of artistic and pedagogical specialties. *SHS Web of Conferences*; Les Ulis, Vol. 87. DOI:10.1051/shsconf/20208700058 [In English].
7. Kurlov, A. B. (1994). Effektivnost i kachestvo inzhenernoy podgotovki kak sotsial'naya problema [Efficiency and quality of engineering training as a social problem: author's ref. diss]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Ufa [In Russian].
8. Kirk, Rector. (1993). *Put k sebe [The way to yourself]*. 2–3. M.: Izd-vo Pressa, [In Russian].
9. Abdulina, O. (1998). Monitoring kachestva professionalnoy podgotovki [Monitoring the quality of professional training]. *Vyisshee obrazovanie.*, 3, 33–35 [In Russian].
10. Kinelev, V. G. (1995). Universitetskoe obrazovanie: ego nastoyashee i budushee [University education: its present and future]. *Magister*, 3, 20-31 [In Russian]
11. Shadrikov, V. D. (1982). *Problemy sistemogeneza professionalnoy deyatel'nosti [Problems of systemogenesis of professional activity]*. Moscow: Nauka [In Russian].
12. Kossov, B. B. (1995). Obobshchennost sodержaniya vyisshego obrazovaniya kak faktor ego razvitiya [The generality of the content of higher education as a factor in its development]. *Voprosy psikhologii*, 6, 9-19 [In Russian].
13. Kossov, B. B. (1994). Postroenie lichnostnykh spetsialistov s vyisschim tehničeskim obrazovaniem [Forming personal specialists with higher technical education.]. *Nauchno-issledovatel'skiy institut vyisshego obrazovaniya, nauchnyie otchetyi*, Moscow [In Russian].
14. Kossov, B., Vinogradov, V., Gurtova, & V., Dobrodeeva, I. (1997). Gumanitarnyie distsipliny i stanovlenie lichnosti [Humanitarian disciplines and the formation of personality]. *Vyisshee obrazovanie*, 4, 61–63 [In Russian].
15. Petrova, G. E. (1993). Institut vyisshey shkoly v sotsialnoy sisteme obschestva [Institute of higher education in the social system of society]. *Extended abstract of candidate's thesis*. S.-Pb. [In Russian]
16. Khairullin, F. G. (1971). Nekotoryye problemy formirovaniya professionalnykh interesov molodezhi [Some problems of formation of professional interests of youth. Motivation of student life]. *Motivatsiya zhiznedeyatel'nost studenta*. (pp.125-130). Kaunas [In Russian].